לוֹ חוֹלִי שֶׁאֵינוֹ מֵרִיחַ, צָרִיךְ לְהַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁיִּכְלֶה הָרֵיחַ לְמִי שֶׁמֵּרִיחַ. * וּמִלְּפָנָיו, צָרִיךְ לְהַרְחִיק (ג) * מְלֹא עֵינָיו, (ד) גאֲפִלּוּ (א) בַּלַּיְלָה * אוֹ שֶׁהוּא סוּמָא (תשובת הרשב"א (ס"א) סימן (קס"ה) [קס"ח] ובית יוסף (ד"ה ומ"ש אפי' אם הוא סותכן) בשם הרבינו יונה (מז: ד"ה ואם) שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָהּ, צָרִיךְ לְהַרְחִיק עַד מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכֹל לִרְאוֹת בַּיּוֹם. דוְאִם הוּא מִצִּדּוֹ, (ה) דִּינוֹ (ב) כִּמְלַאֲחָרָיו. הַגָּהָה: שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמִּתְפַּלֵּל וְצוֹאָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹ בַּבַּיִת שֶׁמִּתְפַּלֵּל שָׁם, אֲפִלּוּ הוּא לַאֲחָרָיו בְּכָל הַבַּיִת, צָרִיךְ לִשְׁתֹּק (ו) * עַד שֶׁיּוֹצִיאָנָּה, מֵאַחַר שֶׁמּוֹצִיא רַבִּים (ז) יְדֵי חוֹבָתָן (ח) וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְהֵא מִן הַקָּהָל * בְּתוֹךְ (ט) אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל (ג) הַצּוֹאָה (הגהות (שלטי הגבורים על) מרדכי החדשים פרק (תפלת השחר) [מי שמתו (אות ה)]). וְעַיֵּן לְקַמָּן סוֹף סִימָן צ' (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ"ז (ס"ג) בְּדִין צוֹאָה בְּבַיִת): ב (י) ההָיְתָה (יא) בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ (ד) עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה, ואוֹ שֶׁהָיְתָה בְּבַיִת

ג יְרוּשַׁלְמִי ר' עַמּוּד ד' (פ"ג ה"ה). ד רַמְבַּ"ם פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה"ח). ה בַּבְלִי שָׁם. ו הָרֹא"שׁ שָׁם.

בְּאֵר הֵיטֵב

א (א) בַּלַּיְלָה. דִּבְעִינַן 'מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ'. אֲבָל בְּעֶרְוָה בִּרְאִיָּה תַּלְיָא מִלְּתָא, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע"ה סָעִיף ו' וְעַיֵּן בַּ"ח (ס"ב), וְדוּ"ק: (ב) כִּמְלַאֲחָרָיו. וּצְדָדִין שֶׁלְּפָנָיו כִּלְפָנָיו דָּמֵי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ג) הַצּוֹאָה. מַשְׁמַע דְּאִם שׁוּם אָדָם אֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַצּוֹאָה מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל, אַף עַל פִּי שֶׁהַצּוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יְכוֹלִים לְהַחְזִיר פְּנֵיהֶם. מִיהוּ בְּסִימָן נ"ה סָעִיף כ' כָּתַב יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יַעֲנֶה אָמֵן כְּשֶׁיֵּשׁ צוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם. וְכָתַב ט"ז (סק"ב) דִּבְמֵי רַגְלַיִם שַׁפִּיר יֵשׁ לְהַתִּיר כְּשֶׁיַּרְחִיקוּ כָּל הַקָּהָל מֵהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת, עַיֵּן שָׁם. וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) כָּתַב דְּאִם הוּא בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה דְּאֵינוֹ מוֹצִיא יְדֵי חוֹבָתָן, מֻתָּר לִשְׁלִיחַ צִבּוּר לוֹמַר כְּדַרְכּוֹ אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, עַיֵּן שָׁם: ב (ד) עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְהוּא דְּאִיכָּא רֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים דַּהֲוֵי מָקוֹם חָשׁוּב. בַּ"ח (ס"ג). וְטַ"ז (סק"ג) חוֹלֵק עָלָיו וְכָתַב דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְקִבְּלוּ חֲזַ"ל (עירובין נא.) שֶׁמַּחֲנֶה שֶׁל אָדָם הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם יַגִּיעַ רֵיחַ רַע מֵהַצּוֹאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו הֲרֵי אֵין כָּל מְקוֹם חֲנִיָּתוֹ בִּקְדֻשָּׁה: (ג) מְלֹא עֵינָיו. עַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א דין ב) שֶׁכָּתַב דִּלְהָרַשְׁבָּ"א (כה. ד"ה עוד) דַּוְקָא דִּבּוּר אָסוּר בְּתוֹךְ כִּמְלֹא עֵינָיו, אֲבָל לְהַרְהֵר בְּדִבְרֵי תוֹרָה מֻתָּר אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלֶה הָרֵיחַ, וּלְהָרֹא"שׁ יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דְּאֶפְשָׁר דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּן שָׁם: (ד) אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה. עַל כֵּן (ג) אָסוּר לֵאמַר אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ שְׁאָר כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְנֵי הַבָּתִּים, כִּי דֶּרֶךְ לִהְיוֹת שָׁם צוֹאָה, וְכָל שֶׁכֵּן בֶּחָצֵר: (ה) דִּינוֹ כִּמְלַאֲחָרָיו. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה (ג) יִזָּהֵר לֵילֵךְ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַצּוֹאָה מִלַּאֲחָרָיו וְאָז סַגֵּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם אִי אֶפְשָׁר רַק בְּטִרְחָא יְתֵרָא, סַגֵּי גַּם לִצְדָדִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ מִלַּאֲחָרָיו. וְהָנֵי מִלֵּי צְדָדִין מַמָּשׁ, א]אֲבָל צְדָדִין שֶׁלְּפָנָיו [כְּגוֹן רִין שְׁטָאקִין סְרוּחִים הַנִּמְשָׁכִים לְאֹרֶךְ הָרְחוֹב וּכְהַאי גַּוְנָא], כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) דְּדִינוֹ כִּלְפָנָיו, וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) כָּתַב דְּדִינוֹ כְּמִן הַצְּדָדִין וְסַגֵּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ג סי"ד) דְּמַה שֶּׁרוֹאֶה בְּלֹא הַטָּיַת רֹאשׁוֹ לִצְדָדִין לְכֻלֵּי עָלְמָא דִּינוֹ כִּלְפָנָיו. עוֹד כָּתַב (שם ס"ז) דְּצָרִיךְ לִזָּהֵר מְאֹד בִּשְׁעַת קִדּוּשׁ לְבָנָה בָּרְחוֹבוֹת שֶׁרִין שְׁטָאקִין סְרוּחִין נִמְשָׁכִין לְאֹרֶךְ הָרְחוֹב מִצְּדָדִין, שֶׁאֲפִלּוּ הֵם בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת הֲרֵי נִמְשָׁכִין גַּם מִלְּפָנָיו, וְאָסוּר כִּמְלֹא עֵינָיו, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וּמוּטָב שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ כְּלָל. וְהַנִּזְהָר מִלְּהַזְכִּיר דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (דברים לב מז) 'וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים': (ו) עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה. וְאִם עַל יְדֵי זֶה שָׁהָה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ וְלֹא הָיָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, (ד) לֹא יַחֲזֹר לָרֹאשׁ: (ז) יְדֵי חוֹבָתָן. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דַּהֲוֵי כְּאִלּוּ מִתְפַּלֵּל כָּל אֶחָד עַתָּה לְעַצְמוֹ. וְאַף (ה) דְּאָנַן נוֹהֲגִין שֶׁכָּל יָחִיד וְיָחִיד מִתְפַּלֵּל לְעַצְמוֹ, מִכָּל מָקוֹם הֲלֹא צָרִיךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בִּרְכַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְאָסוּר לִהְיוֹת צוֹאָה לְפָנָיו. וְאִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (ו) עוֹסֵק עַתָּה בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה דְּאֵינוֹ מוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה וְאֵין שָׁם עֲנִיַּת אָמֵן, מֻתָּר לוֹ לֵאמַר כְּדַרְכּוֹ אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹתָיו מִמָּקוֹם שֶׁכָּלֶה הָרֵיחַ, וְאִם הוּא בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו צָרִיךְ לִשְׁתֹּק. ב]וַאֲפִלּוּ אִם שָׁהָה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ (ז) אֵינוֹ חוֹזֵר רַק לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק, וְכֵן (ח) בְּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע, אֲבָל (ט) בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה בְּלַחַשׁ, הַשּׁוֹהֶה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ (י) [מֵרֹאשׁ הַתְּפִלָּה עַד סוֹפָהּ] וְהָיָה הַצּוֹאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, חוֹזֵר לָרֹאשׁ, וּמְשַׁעֲרִין לְפִי הַקּוֹרֵא: (ח) וְאִי אֶפְשָׁר. וְאִם אֵרַע (יא) שֶׁשּׁוּם אָדָם אֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַצּוֹאָה, מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַצּוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, יְכוֹלִין לְהַחֲזִיר פְּנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא לִפְנֵיהֶם דְּאָסוּר כִּמְלֹא עֵינָיו. מִיהוּ בְּסִימָן נ"ה סָעִיף כ' כָּתַב יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יַעֲנֶה אָמֵן כְּשֶׁיֵּשׁ צוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה (ס"ק סד): (ט) אַרְבַּע אַמּוֹת וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מִמָּקוֹם שֶׁכָּלֶה הָרֵיחַ. וְאִם תִּינוֹק הִשְׁתִּין מַיִם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, גַּם כֵּן יִשְׁתֹּק הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְיַמְתִּין עַד שֶׁיַּטִּילוּ בָּהֶן מַיִם אוֹ יְכַסּוּהוּ אוֹ יַרְחִיקוּ כָּל הַקָּהָל מֵהֶן (יב) אַרְבַּע אַמּוֹת [ט"ז (סק"ב) וּפְרִי מְגָדִים (סי' עח א"א סק"א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין ממה צריך להרחיק בק"ש ס"ה)]. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה בתוך ארבע אמות) דְּאִם הַמֵּי רַגְלַיִם הָיוּ חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל סְבָרַת הַמְּקִלִּים שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם יִרְאוּ הַקָּהָל לְהִתְרַחֵק אוֹ לְכַסּוֹת אוֹ לְהַטִּיל מַיִם, דְּאִי לָאו הָכִי לֹא יוּכְלוּ לַעֲנוֹת אָמֵן: ב (י) הָיְתָה וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין לְהֵפֶךְ (יג) אִם הוּא הָיָה עוֹמֵד עַל הַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ וְהַצּוֹאָה מֻנַּחַת לְמַטָּה בָּאָרֶץ. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ"ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ט) בְּדִין אִם הָיָה שׁוֹכֵב עַל מִטָּה גְּבוֹהָהּ עֲשָׂרָה וְתַחְתֶּיהָ אוֹ לְפָנֶיהָ עוֹמֵד גְּרָף שֶׁל רְעִי, וְעוֹד עִנְיָנִים הַשַּׁיָּכִים לְסָעִיף זֶה: (יא) בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ וְכוּ'. וְגַם שֶׁהוּא רֹחַב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים דַּהֲוֵי מָקוֹם חָשׁוּב. וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא הָיָה רֹחַב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה גַּם כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל רַק בְּתוֹרַת נְדָבָה, כִּי יֵשׁ פְּלֻגְתַּת הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה [דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם סי"ח)]:

בֵּאוּר הֲלָכָה

* וּמִלְּפָנָיו צָרִיךְ לְהַרְחִיק וְכוּ'. עַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם סט"ז) שֶׁכָּתַב דִּלְהָרַשְׁבָּ"א הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, דִּ'וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר' קָאֵי נַמֵּי אַצּוֹאָה לְדִידֵהּ וְתָלֵי הַכָּתוּב בִּרְאִיָּה, אֲבָל לְהָרֹא"שׁ לֹא הָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן. וּבִפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א דין ב) מִסְתַּפֵּק בָּזֶה לְהָרֹא"שׁ, וּמֵהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן א' וְכֵן מֵהַפְּרִי חָדָשׁ וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים שֶׁהוּבְאוּ בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן א' מַשְׁמַע דְּאַף לְהָרֹא"שׁ הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם אַף אִי נֵימָא דְּהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא אֵין מְחֻיָּב לְהִתְרַחֵק בִּכְמְלֹא עֵינָיו רַק אִי יָדַע שֶׁיֵּשׁ שָׁם צוֹאָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רוֹאֶה אוֹתָהּ בְּעֵינָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּסָפֵק, ג]וְיֵשׁ מַחְמִירִין אִם הוּא מָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהִסְתַּפֵּק, עַיֵּן בָּזֶה לְקַמָּן סִימָן פ"א (ס"ב) וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס"ק יג):

* מְלֹא עֵינָיו. וּבָזֶה אֵין צָרִיךְ מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹתָהּ הֲרֵי מַחֲנֵהוּ קָדוֹשׁ [הַגְּרַ"ז (ס"א)]:

* אוֹ שֶׁהוּא סוּמָא. פָּשׁוּט דְּסוּמָא צָרִיךְ לְשַׁעֵר בִּכְמְלֹא עֵינָיו דְּאָדָם בֵּינוֹנִי. וּשְׁאָר אֲנָשִׁים בַּלַּיְלָה שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה, לִכְאוֹרָה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְשַׁעֵר לְפִי רְאִיָּתוֹ שֶׁל יוֹם אִם יֵשׁ לוֹ רְאִיָּה גְּדוֹלָה אוֹ קְטַנָּה, וְעַיֵּן. וְדַע עוֹד, דִּלְעִנְיַן צוֹאָה לְכֻלֵּי עָלְמָא לֹא מְהַנֵּי הַחֲזָרַת פָּנִים לְחוּד בְּלֹא גּוּפוֹ שֶׁיְּהֵא זֶה נֶחְשָׁב כְּמוֹ צוֹאָה לַאֲחָרָיו, לֹא מִבָּעֵי לְדַעַת הַטַּ"ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ע"ה (ס"ק כב) דְּגַם בְּעֶרְוָה לֹא מְהַנֵּי זֶה וְכָל שֶׁכֵּן בְּצוֹאָה, וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה וכתב הרמב"ם) דִּלְדִידֵהּ מְהַנֵּי שָׁם הַחֲזָרַת פָּנִים לְחוּד וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ב), שָׁאנֵי הָתָם דַּעֲצִימַת עַיִן גַּם כֵּן מְהַנֵּי לְדִידֵהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דַּעֲצִימַת עַיִן וְסוּמָא אָסוּר, גַּם זֶה אָסוּר, כַּמְבֹאָר לְהַמְעַיֵּן שָׁם דִּלְהַבֵּית יוֹסֵף שְׁקוּלִין הֵם עֲצִימַת עַיִן וְהַחֲזָרַת פָּנִים:

* עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ז) בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּאִם עוֹסֵק עַתָּה בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה. לִכְאוֹרָה הוּא הַדִּין אִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר עוֹסֵק בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ אֵין לְהַשְׁתִּיקוֹ, דַּהֲרֵי אֵין אָנוּ נוֹהֲגִין עַתָּה לְהוֹצִיא בָּזֶה יְדֵי חוֹבָה, וְאַף אִם נִזְדַּמֵּן שֶׁהוּא לְאֶחָד בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו וּמֵחֲמַת זֶה לֹא יוּכַל לִגְמֹר הַבְּרָכוֹת קֹדֶם הַחַזָּן וְלַעֲנוֹת אָמֵן עַל בִּרְכַּת הַחַזָּן, מָה אִכְפַּת לְהַחַזָּן בָּזֶה הֲלֹא צָרִיךְ לֵאמַר הַבְּרָכוֹת וְהַקְּרִיאַת שְׁמַע בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לַחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בִּזְמַנֵּנוּ שֶׁעִקָּרָהּ נִתְקַן בִּשְׁבִיל הַצִּבּוּר וּכְדִמְבֹאָר בְּסִימָן קכ"ד סָעִיף ד'. וְאֵין רְאָיָה מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) לְהֵפֶךְ מִמַּה דְּנָקַט דַּוְקָא פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה, דְּהוּא קָאֵי לְהַמְּקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לְהוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה בְּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע, לָזֶה קָאָמַר פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה דְּבָזֶה אֵין הַדֶּרֶךְ לְהוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה כִּדְמוּכָח בִּלְשׁוֹנֵהּ עַיֵּן שָׁם בִּדְבָרָיו דְּזֶהוּ עִקַּר טַעַם שֶׁלּוֹ, וְאִם כֵּן בִּזְמַנֵּנוּ הוּא הַדִּין קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּלְעִנְיַן מֵי רַגְלַיִם אִם נִזְדַּמֵּן בְּעֵת קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹתָיו שֶׁל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהָקֵל שֶׁלֹּא לְהוֹדִיעוֹ וּכְדִלְקַמֵּהּ:

* בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַצּוֹאָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ט) בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּהוּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) ט"ז (סק"א). וְעַיֵּן פְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"א): (ג) אַחֲרוֹנִים: (ד) פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"ד) נִשְׁאַר בָּזֶה בְּצָרִיךְ עִיּוּן: (ה) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (ז) בְּסִימָן נ"ג בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): (ח) לְעֵיל בְּסִימָן ס"ה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ה) וּבְבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה חוזר לראש) עַיֵּן שָׁם: (ט) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני ק"ש סכ"ג): (י) בְּסִימָן ס"ה עַיֵּן שָׁם (משנ"ב סק"ג): (יא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (יב) וְנִרְאֶה לִי דְּאַף אִם מַפְסִיקִים בֵּין הַקָּהָל וְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֵין לָחוּשׁ בָּזֶה לְהַחְמִיר כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּסִימָן נ"ה סָעִיף כ'. וְהַקָּרוֹב אֵלַי דְּגַם הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנַּ"ל מוֹדִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּבֵאוּר הֲלָכָה שָׁם (ד"ה ור"א): ב (יג) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ג סט"ו) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ג):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] דעת שו"ע הרב (ס"א) כהמג"א שצדדים שלפניו הרי הם כלפניו. **ב]** אבל בשו"ע הרב (סי' פה ס"א) דעתו דאף בברכת ק"ש אם שהה באמצע הברכה מאונס כדי לגמור אותה ברכה מראשה לסופה, צריך לחזור לראש. **ג]** ובשו"ע הרב (סי' פא ס"ג) כתב שלא הטריחו לבדוק לפניו כמלא עיניו אף על פי שהוא במקום הראוי להסתפק בו בצואה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אֶחָד וְהוּא (יב) **בְּבֵית** (ה) אַחַר אֲפִלּוּ הַפֶּתַח פָּתוּחַ וְיוֹשֵׁב (ו) (יג) **בְּצָדָה** וְרוֹאֶה אוֹתָהּ, אִם אֵין לָהּ רֵיחַ יָכוֹל לִקְרוֹת, דְּכֵינָן שֶׁהִיא בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת קָרֵינַן בֵּיהּ שַׁפִּיר 'וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ' (דברים כג טו) לְהָרַא"ש, * אֲבָל לְהָרַשְׁבָּ"א (יד) * דַּוְקָא כְּשֶׁאֵינוֹ (טו) רוֹאֶה (ז) * אוֹתָהּ. (טז) [ז]**וְאִם** יֵשׁ לָהּ רֵיחַ, (יז) * לֹא מְהַנֵּי הַפְסָקָה (יח) * וְלֹא שְׁנוּי רְשׁוּת, [ח]יֵשׁ אוֹמְרִים דְּכִי הֵיכִי דְּהַפְסָקָה מוֹעֶלֶת לַצּוֹאָה עַצְמָהּ הָכִי נַמִּי מוֹעֶלֶת לְרֵיחַ רַע (יט) (יט) שָׁלָהּ: **ג** [ט]חֲצֵר קְטַנָּה שֶׁנִּפְרְצָה בְּמִלּוֹאָהּ לַגְּדוֹלָה וְהַגְּדוֹלָה עוֹדָפָת עָלֶיהָ מִן הַצְּדָדִים, [י]קְטַנָּה לֹא חֲשִׁיבָא כְּבֵית בִּפְנֵי עַצְמָהּ, כֵּיוָן שֶׁנִּפְרְצָה בְּמִלּוֹאָהּ לַגְּדוֹלָה, אֲבָל הַגְּדוֹלָה כֵּיוָן שֶׁכְּתָלֶיהָ עוֹדְפִים עַל שֶׁל קְטַנָּה מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה, חֲשִׁיבָא כְּבֵית בִּפְנֵי עַצְמָהּ, הִלְכָךְ אִם צוֹאָה בַּגְּדוֹלָה אָסוּר לִקְרוֹת בַּקְּטַנָּה עַד * שֶׁיַּרְחִיק (כ) כַּשְּׁעוּר, וְאִם צוֹאָה בַּקְּטַנָּה מֻתָּר לִקְרוֹת בַּגְּדוֹלָה בְּלֹא הַרְחָקָה (כא) * אִם אֵין מַגִּיעַ לוֹ (טז) רֵיחַ רַע: ד [כב]צוֹאַת כֶּלֶב וַחֲזִיר, * אִם נָתַן בָּהֶם עוֹרוֹת, מַרְחִיקִים מֵהֶם כְּמוֹ מִצּוֹאַת אָדָם, וְאִם לָאו, דִּינָם

ז רמב"ם שם (ה"ט). ח רבינו יונה (סוד: ד"ה ואם) והרא"ש (שם) בשם רבני צרפת. ט ערוכין צ"ב (ע"ב). י ברכות כ"ה (ע"א).

בְּאֵר הַיטֵב

רֶחֶב אַרְבָּעָה טְפָחִים הֲרֵי שִׁפּוּר הַפֶּסֶק, עַיֵּן שָׁם. (וּבְסֵפֶר אֲלִיהוּ רַבָּה (סק"ו) חוֹלֵק עַל ט"ז וּפֶסֶק כְּדָצֵת הַב"ח, וְכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"ט) עַיֵּן שָׁם): (ה) **אַחַר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּחֶדֶר אַחַר: (ו) **בְּצָדָה.** פֵּרוּשׁ אֵצֶל הַפֶּתַח: (ז) **אוֹתָהּ.** וְנִרְאֶה לִי דְּאִם מַעֲצִים עֵינָיו אוֹ בַּלַּיְלָה

בַּאוּר הֲלָכָה

הַדִּין אִם הַתִּינוֹק הַשְׁתִּין מַיִם וְכוּ'. וּבְסֵפֶר מוֹר וּקְצִיעָה כָּתַב דְּאִם תִּינוֹק הַשְׁתִּין מַיִם בְּעוֹד שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם וְאֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר יוֹדֵעַ, אֵין לְהַשְׁתִּיקוֹ, וְעִקַּר טַעֲמוֹ הוּא כֵּיוָן דְּאִסּוּר מֵי רַגְלַיִם אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר רְאוּי לְהַעֲמִיד עַל דִּין תּוֹרָה. **וְכֵאֲמֶת קָשֶׁה לִדְחוֹת בָּזֶה כָּל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ סְבָרָא זוֹ מִשְּׁמַע דִּלְא סְבִירָא לְהוּ, אִם לֹא שֶׁהַמֵּי רַגְלַיִם הוּא מֵאֵיזֶה חוֹלֶה הַמְטַפְּטֵף לְאָנְסוֹ שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְגָלוֹת שֶׁלֹּא לְבַיְשׁוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹתָיו שֶׁל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְפִי מַה שֶּׁאֵין אָנוּ נוֹהֲגִין הַיּוֹם לְצֵאת בִּתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אֲפִלּוּ הָכִי יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהַקֵּל כְּמֵי רַגְלַיִם שֶׁלֹּא לְהוֹדִיעַ לְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְהַשְׁתִּיקוֹ. וְאִם הָיָה הַמֵּי רַגְלַיִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו שֶׁל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְעַד שֶׁהֲבִיאוּ מַיִם לְהַשִּׁיל בָּהֶן שֶׁהֶה כְּדֵי לִגְמֹר כָּל הַתְּפִלָּה אִי צָרִיךְ לְחַזֵּר לְרֹאשׁ בְּשָׁבִיל זֶה, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ע"ח בְּבַאוּר הֲלָכָה** (ד"ה וכן עיקר):

ב * **אֲבָל** [כ]**דְּהַרַשְׁבָּ"א וְכוּ'.** בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש או שהיתה) מַשְׁמַע דִּלְעִקַּר הֲלָכָה תְּפִסִינַן כְּהָרַא"ש, וְכֵן כָּתַב הָעֵלַת תָּמִיד (סק"ה), וּמִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מַשְׁמַע שֶׁמְּצַדֵּד יוֹתֵר לְהָרַשְׁבָּ"א. כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ו) בְּשֵׁם הַנַּחֲלַת צְבִי (סק"ב), וְכֵן כָּתַב אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח). [ג]**וּבְחַיֵּי אָדָם** (שם) **מַשְׁמַע דְּהוּא סָפֵק דְּרַבָּנָן, וְכֵן נָכוֹן:**

* **דַּוְקָא כְּשֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה. וְהַרְהוּר מַתִּר בְּכָל גַּוָנֵי,** דְּכֵיוָן דְּנַפְקָא לָן רַק מִ"לֹא יִרְאֶה" לֹא חָמִיר מִנֶּגַע עָרְוָה דְּקַיְימָא לָן דְּהַרְהוּר מֻתָּר. [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ח) וְחַיֵּי אָדָם (שם)]:

* **אוֹתָהּ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יד) שֶׁכָּתְבָנוּ דְּאִם מַעֲצִים עֵינָיו אוֹ בַּלַּיְלָה שָׁרֵי בְּזֶה לְכֵלֵי עָלְמָא. כֵּן כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ח), וְטַעְמוֹ דְּכֵיוָן שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ רוֹאֶה לְהֶדְיָא אֵין כָּאן מִשּׁוּם 'מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ' וְלֹא מִשּׁוּם 'לֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר'. וּבִפְרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"א) הַקְשָׁה עַל דִּינוֹ לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבָנוּ לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ע"ה מִסַּקְנַת הָאַחֲרוֹנִים לְעִנְיַן אִסּוּר עֶרְוָה דַּאֲפִלּוּ בְּעוֹצֶם עֵינָיו אִית בֵּהּ גַּם כֵּן מִשּׁוּם 'לֹא יִרְאֶה בְךָ' וְגוֹ' הוּא הַדִּין דַּאֲפִלּוּ בְּעִנְיָנֵנוּ יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּזֶה, וְלֹא שָׁרֵי אֶלָּא בְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת הַצּוֹאָה מֻחְמֶמֶת גְּבֹהוֹ אוֹ עָמְקוֹ. אֲמָנָם לְפִי מַה שֶּׁמְּצַדֵּד הַפְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן ע"ה (מש"ז סק"ב) דַּאֲפִלּוּ בְּעֶרְוָה גּוּפָא אִם הוּא בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת מַתַּר לְכֵלֵי עָלְמָא בְּעוֹצֶם עֵינָיו אֵין כָּאן שׁוּם קֻשְׁיָא, עַל כֵּן יֵשׁ לְהָקֵל בְּשַׁעַת הַדְּחַק, וּכְלָאו הָכֵי הֲלֹא הָרַבֵּה תּוֹסְפִסִין כְּהָרַא"ש וְהֵנִי סְפֵק סְפֵקָא, וְכֵן כָּתַב הַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין ממה צריך להרחיק בק"ש סי"ח). **וְהִנֵּה כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל וְחָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו הַחַלּוֹן הַפְּתוּחָה, נִרְאֶה לִי דְּבָזֶה לְכֵלֵי עָלְמָא יֵשׁ לְהָקֵל כְּשֶׁעוֹצֶם עֵינָיו,** דְּיֵשׁ לְצָרֵף לָזֶה עוֹד דַּעַת הַבַּ"ח לְעֵיל בְּסִימָן ע"ו (ס"ב) דְּסְבִירָא לֵהּ דְּבִצּוֹאָה דְּאַרְבַּע אַמּוֹת אַף לְפָנָיו, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא בִּרְשׁוּת אַחֵר, **וּבְלֹא עֶצְימַת עֵין נָכוֹן לְהַחְמִיר, וְכֵן הַמִּנְהָג:**

* **לֹא מְהַנֵּי הַפְסָקָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַה שֶּׁהִזְכִּיר בְּתְחִלָּה שֶׁהֶחִיתָה עַל מָקוֹם גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְהִנֵּה לְטַ"ז (סק"ג) בְּוַדַּאי נִיחָא, דְּסְבִירָא לֵהּ דְּאֵין אָנוּ צְרִיכִין שֶׁיִּהְיֶה רֹחַב אַרְבָּעָה וְאַף עַל פִּי כֵן חָשִׁיב הָפְסֵק, אֲבָל לְהַבַּ"ח (ס"ג) דְּסְבִירָא לֵהּ שֶׁיִּהְיֶה גַּם כֵּן רֹחַב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה אִם כֵּן לָמָּה מִקְרֵי זֶה בְּשֵׁם הַפְסָקָה וְהָלֹא גַּם זֶה הוּא רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצָת:

* **וְלֹא שְׁנוּי רְשׁוּת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י"ז מַה שֶּׁכָּתַב דְּבִנְיַן אַרְבַּע אַמּוֹת כו'.** הוּא דַּעַת הַלְּבוּשׁ וְהַגְּרַ"א וְהַחַיֵּי אָדָם (שם סי"ד), וְהַיֵּשׁ מְקִלִּין הוּא הַפְּרִישָׁה (סק"ו) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"י) וְהַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם) וְהַשֻּׁלְחָן שְׁלֹמֹה (ס"ב). **וְהִפְרִי מְגַדִּים** בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב ה' **נִשְׁאַר בְּצָרְיךְ עִיּוּן. וְכֵן בְּמַכָּסֶה וְהָרֵיחַ נוֹדֵף [יֵשׁ] גַּם כֵּן דַּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים,** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּהַקְדָּמָה אוֹת ז' עַיֵּן שָׁם:

ג * **שֶׁיַּרְחִיק כַּשְּׁעוּר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"כ) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַבַּיִת יוֹסֵף, וּלְמָלָא עַל הַשֻּׁלְיט הַגְּדוֹל הַבַּיִת יוֹסֵף אֵיךְ פְּשִׁיטָא לֵהּ זֶה כָּל כָּךְ וְלֹא זָכַר אֲשֶׁר לְפִי דִּבְרֵי רַשַׁ"י** בְּעֵרוּבִין צ"ב עַמּוּד א' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אִסּוּר לִזְרֹעַ שֶׁפָּרַשׁ כָּל הַקְּטַנָּה נִחְשֶׁבֶת לִמְקוֹם הַפֶּתַח שֶׁל הַגְּדוֹלָה עַיֵּן שָׁם מִפֵּילָא יְהֵא הַדִּין גַּם כֵּן לְעִנְיַן צוֹאָה, **דְּאִם הַצּוֹאָה בַּגְּדוֹלָה וְאֵין רֹחַב אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַפֶּתַח** [ח]**מַמִּילָא אָסוּר בְּכָל הַקְּטַנָּה,** דְּבְחַד מַתָּחָא מַחְתִּינְהוּ שָׁם הַגְּמָרָא עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָּ"א שָׁם בְּהָרִיָּא (ד"ה צואה), וְהַתּוֹסָפוֹת שָׁם עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל שֶׁאִלְמָלֵי אַף דִּבְתְחִלָּה רָצוּ לְדָחוֹת פֵּרוּשׁ רַשַׁ"י, מִכָּל מָקוֹם הֲלֹא לְבַסּוֹף הִכְרִיחוּ דְּפֵרוּשׁ רַשַׁ"י עִקָּר, אִם כֵּן יֵשׁ לָנוּ שִׁלְשָׁה עַמּוּדִים לְדִין זֶה וְלֹא זָכַר כְּלָל אֶת שִׁיטָתָם לֹא בְּזֶה וְלֹא בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רצ"ו סָעִיף מ"ט לְעִנְיַן כְּלָאִים, **וְצָרִיךְ עִיּוּן.** אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּסֵפֶר יְבַשֵּׁר טוֹב שֶׁהִקְשָׁה גַּם כֵּן קֻשְׁיָא זוֹ:

* **אִם אֵין מַגִּיעַ לוֹ רֵיחַ רַע. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"כ) **שֶׁפָּרַשׁ דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר דְּהַכַּוָּנָה שֶׁאֵין מַגִּיעַ רֵיחַ רַע בְּלֵל בְּהַגְּדוֹלָה, דְּאִם הָיָה מַגִּיעַ הָיָה אָסוּר אֲפִלּוּ אִם לֹא הִגִּיעַ הָרֵיחַ עַד לוֹ לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַלְּבוּשׁ לְמַעְלָה** (ס"ב) **דַּגַם בָּזֶה** [ו]**בְּעִנְיַן דַּוְקָא אַרְבַּע אַמּוֹת מִמְּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ:**

ד * **אִם נָתַן בָּהֶם עוֹרוֹת. מִלְּשׁוֹן זֶה מֻשְׁמָע דַּאֲפִלּוּ אִם נָטַל אַחַר כָּךְ הָעוֹרוֹת מֵהֶן וְנִתְיַבֵּשׁ וְנָטַל הָרֵיחַ רַע גַּם כֵּן שָׁם צוֹאָה עֲלֵיהֶן, וּמִלְּשׁוֹן תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּעִנְיַן זֶה** (טו: ד"ה לא) **לֹא מֻשְׁמָע לִכְאוֹרָה כֵּן** עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִמּוּךְ מֵעִנְיַן זֶה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יד) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ח): (טו) פְּרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"א דין ה): (מו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): (יז) אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח): (יח) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין ממה צריך להרחיק בק"ש סי"ח): (יט) אֲלִיָּה רַבָּה (שם): (כ) עַיֵּן בְּאוּר הֲלָכָה (ד"ה אותה) **דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּעוֹבֵר:** (כא) **לֹא מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה כֵּן** עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִמּוּךְ מֵעִנְיַן זֶה: (כב) כִּי הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ך יא) מַדְמֶה לְלַיְלָה שֶׁנִּזְכַּר בְּסָעִיף י"ד, וְשָׁם הַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם) מַתִּיר בְּשַׁעַת הַדְּחַק. וְאָפְשָׁר דְּשָׁם מְשׁוּם דִּמְצָרְפִינַן לָזֶה דַּעַת הָרַא"ש, **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

[ו]**יקוטי דברי הרב: א]** בשו"ע הרב (ס"ה) כתב שאם עוצם עיניו, וכן בלילה, מותר לדברי הכל כיון שהיא ברשות אחרת וגם אינו רואה אותה בפועל. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד ס"ה וס"ז וסוף ס"ו) משמע דעתו כהמקילין שאם הצואה ברשות אחרת ואין הריח רע מגיע אליו די בזה ואי"צ להרחיק עוד ד' אמות. **ג]** אבל בשו"ע הרב (ס"ה) כתב שהעיקר כדעת הרא"ש שאם היא ברשות אחרת אע"פ שרואה אותה מותר, ואעפ"כ טוב לחוש לדעת הרשב"א. **ד]** דעת שו"ע הרב (ס"ז) שדין זה אמור רק בתנאי נוסף, **המשך בסוף הספר**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah